

МАКЕДОНСКИОТ ТИМ ЗА ВЕНЕЦИЈА 1999 ЗАМИНА ВО ГРАДОТ НА ВОДАТА

Потрага по простор за „Крајот на векот“

Софија Гуровска

Приказната почна во средината на 1998 година, минатото лето, кога Министерството за култура распиша конкурс за учество на Македонија на Венецијанското и на Истанбулското биенале 1999 година. Денеска, додека го читате весникот, скулпторот Петар Хаџи Бошков, кураторот Сузана Милевска и комесарот Драган Бошнакоски ја шетаат Венеција вдолж и попреку: од хотелот Сан Цермија на едниот крај до славните Цардини на другиот и од островот Цудека до Островот на мртвите, правец што ја сочинува попречната оска на градот на водата. Нашата мала делегација ја замислувам како го бара просторот во кој ќе биде инсталиран проектот на Хаџи Бошков „Крај на векот“ заедно со 20-тина други такви делегации од земји кои немаат свој павилјон во Цардините, а сакаат по секоја цена на престижната биенална смотра на современата ликовна уметност во Венеција да покажат пред целиот свет што знаат и умеат. Тие паѓаат од умор, одејќи пеш по тесните и познато е колку живописни улици во Венеција, исполнети со волшебен мирис на свежо печиво или одвратна реа на канализација од валканите води на безбројните „слепи“ канали. Или пак, капнати се луѓата на станиците на вапоретата (моторните чамци кои се единственото превозно средство во Венеција, чекајќи ги бескрајно долгите возења по разбрануваното море, кое постојано ги менува боите и во овие отворени и големи канали прима толку огромни бродови кои изгледаат несразмерно, неприлично и нескалдно во споредба со другите човечки градби како што е црквата Сан Марко, на пример. Но, како и да е, подготовките за настапот на Македонија на Венеција во јуни годинава се во тек, додека приказната за нашиот настап на Истанбулското биенале има друг тек, за во друг текст.

МИР И НЕСПОКОЈ

Седумдесетгодишниот скулптор Петар Хаџи Бошков (јубилејниот роденден го прослави во втората половина на минатата година) и не треба постојано да се претставува: тој постојано е во врвот на македонската уметност, познат е во светот, а не само кога е во Скопје. Тој е познат е и во Венеција, каде што тој во кој

настапувал со самостојни или во заеднички изложби. На пример, во двете последни години тој имаше три забележителни самостојни изложби: во галеријата на „Економист“ во центарот на Лондон, во Солун кога овој град беше Европски културен центар во 1987 година и во Гент-Белгија. Минатата година негова скулптура наречена „Распутување“ беше поставена пред објектот на Европскиот парламент во Стразбур и иста таква на 13 Ноември беше поставена пред објектот на Македонскиот народен театар во Скопје, и обеа како подарок од авторот. Хаџи Бошков, понатаму, е основач и прв декан на Факултетот за ли-

кот“ кој е во разработка, да го дефинираме во зависност од просторот во којшто тој ќе биде прикажуван во текот на неколку месеци на Венецијанското биенале.

„Крај на векот“ фактички е индивидуален проект за кого се грижи ликовниот критичар Сузана Милевска, која во нашата ликовна јавност е позната по повеќе кураторства на поединечни и групни проекти прикажувани во земјата и странство. Проектот на Хаџи Бошков содржи три сегменти. Голема купола изградена од алуминиумска конструкција, обложена со плексиглас во чија внатрешност е инсталирана скулптура. Врз внатрешната

● Тричлената делегација која деновиве го подготвува учеството на Македонија на 48-то Венецијанско биенале што ќе се отвори во јуни, во состав: Петар Хаџи Бошков, скулптор, Сузана Милевска, куратор и Драган Бошнакоски, комесар, ќе преговара со Управата за слободен простор во Цардините, со Пристанишните власти за простор во градот и ќе се состане со главниот селектор на Биеналето

ковни уметности во Скопје, кој се формираше во почетокот на 80-тите, а со својот ангажман дава несомнен придонес во уметничкиот и воопшто во културниот живот.

Како интелектуалец со уметнички и политички ангажман влијае врз општиот амбиент и атмосфера, активно ги следи културните процеси и работи со млади или барем помлади генерации. Само минатото лето работеше во две ликовни колонии во Струмичката и во „Свети Јоаким Осоговски“ во Крива Паланка. Неговото уметничко кредо тој најдобро ги има објаснето во изјава дадена за „Нова Македонија“ пред две години: „Сиот концепт на делата што ги создавам во моето ателје на оваа моја возраст е концептот на мир и немир, на спокојство и неспокојство-да го најдам односот на животот. Тој однос можеби е интересен за мојот животен стадиум-заинтересиран сум за состојба во која секој би живеел природно и би знаел колку да ја разбранува својата личност и физички и психички“.

КАКОВ ПРОСТОР ЗА ДЕЛОТО

Еве, што ни изјави пред вчерашното заминување за Венеција авторот кој е избран да ја претставува Македонија на оваа ликовна смотра, 48-ма по ред.

– На конкурсот беше избран мојот проект и сега тој проект треба да си најде свој простор. Ние затоа и одиме во Венеција, овој проект наречен „Крај на ве-

површина на полутопката ќе се проектира видео артот чии подвижни слики реферираат на Сикстинската капела или на византиската сликарска традиција. Во видео иконографијата ќе бидат содржани сублимираните искуства на авторот поврзани со глобалните уметнички и политички настани кои се одвивале во XX век, но и негови лични дилеми насочени кон круцијалниот творечки проблем, каков што е проблемот со материјалата-од нејзината пасивност да се предизвика нејзина активна духовност. Милевска вели дека идејата на „Крајот на векот“ со поставувањето во Венеција нема да се менува концептуално, туку само технички, практично тој може единствено да се смали ако е потребно. Но, вели таа, и овојпат сме ставени пред старата дилема: дали да се има делото и да се бара просторот во кој тоа ќе се прикажува, или да се има просторот, па според него да се гради концептот на делото и самото дело.

Бидејќи проектот што ќе нè прикаже во Венеција е индивидуален, во оваа приказка се појавува и претставник на институција-комесар кој ќе го застапува проектот на авторот. По избор на Министерството за култура, тоа е директорот на Уметничката галерија „Скопје“, архитектот Драган Бошнакоски, кој и минатото Биенале беше комесар на македонскиот проект на скулпторот Анета Светиева. Интересно е дека Бошнакоски и Галеријата годинава не конкурираа за Венеција, сакајќи од

колегијални причини да им дадат можност и на други институции да си ги пробаат маркетиншките и менаџерските способности. Но, се вели-од судбината не се бега, и еве го пак Бошнакоски во венецијанскиот тим.

ВЕНЕЦИЈА НЕ САЌА ТУРИСТИ

– На разговорот во Министерството со добитниците на конкурсот беше побарана комесарска помош и јас со задоволство ја прифатив поканата од името на Галеријата – вели Бошнакоски, изнесувајќи ни ја стратегијата за сегашниот настап пред Управата и селекторот на Биеналето и за контактите со старите познаници од 47-то Биенале-арт менаџерот Паоло де Грандис и ликовниот критичар Енцо ди Мартино.

– Вие се сеќавате и минатиот пат на мојата заложба да не одиме во Венеција како туристи, туку авторот да биде презентираан преку цел стручен тим, по европска шема во маркетингот и во контактите со институциите што доаѓаат на Биеналето со иста цел-да обезбедат соработка, размена и проток на уметници. Овој чекор ние минатиот пат не го минавме, едвај го издржавме трошкот на Биеналето. Анета Светиева беше викната на изложби во Израел и Канада, но ние бевме резервирани знаејќи дека финансиски не ќе можеме такви зафати да покриеме. Јас дури сметав дека со нас во Венеција сега требаше да појде и следниот комесар на Биеналето 2001 година, кој требаше да биде веќе познат и одреден, за да подготви терен за нови контакти. Инаку, деновиве во Венеција ќе се сретнеме со Пристанишните власти на градот Венеција и ќе бараме дозвола за некој простор во градот, доколку се случи да бидеме одбиени од Управата на Биеналето да користиме отворен простор во Цардините, каква што е нашата основна замисла. Трошоците ќе се знаат по нашето враќање: за нас, за такси, за соработка и за чувари на павилјонот. Сите преземени чекори ќе му ги презентираме на министерот и на македонската јавност која треба да одлучи дали ѝ се исплати трошокот и ангажманот за македонскиот ликовен продор во светот.

Според работниот распоред, главниот селектор на 48-то Биенале во Венеција, швајцарскиот ликовен теоретичар Харолд Зиман, со претставниците на сите заинтересирани земји учесници има состанок в петок, на 29 јануари, кога треба да биде одредена и темата на претстојното Биенале.